

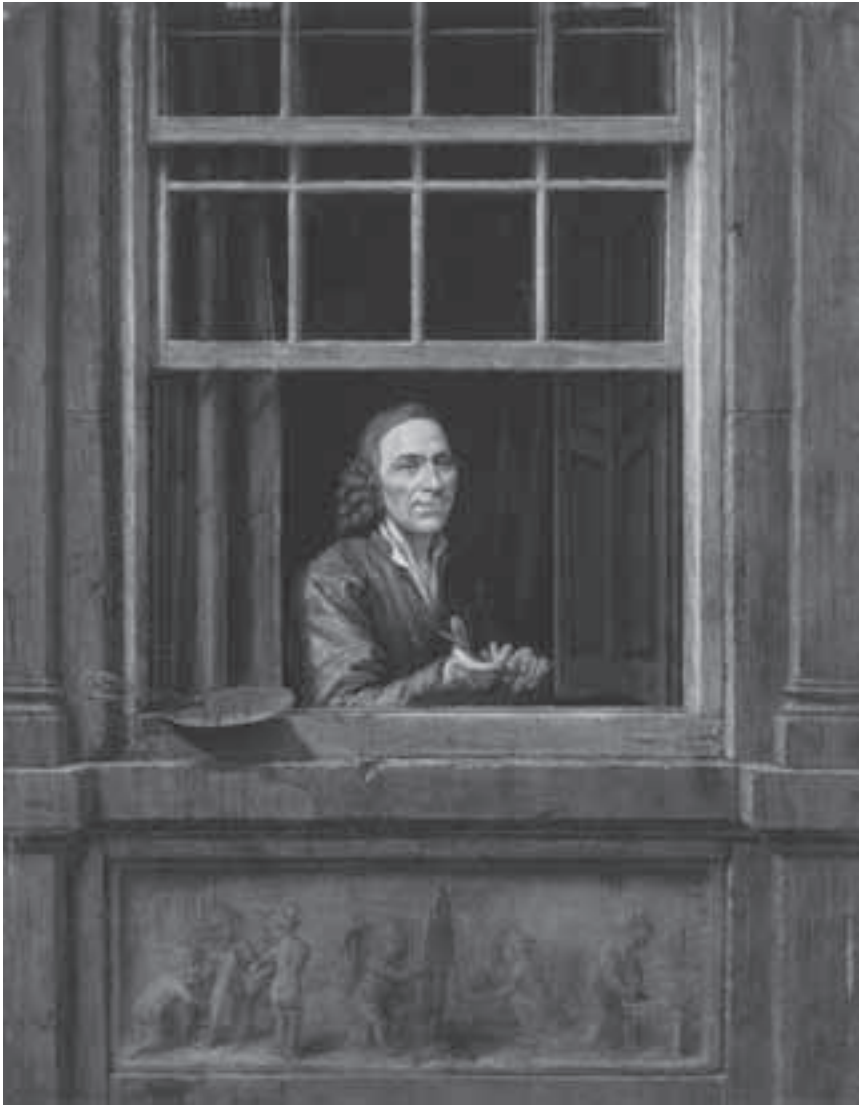
Een merkwaardig zelfportret van Gerrit Zegelaar

In het jaarboekje 2002 schreef ondergetekende over de in Loenen geboren kunstschilder Gerrit Zegelaar (Loenen 1719 – Wageningen 1795?).¹ In dat artikel zijn twee zelfportretten van Zegelaar afgebeeld en één nagetekend portret. Dat zou voldoende moeten zijn om een goed beeld van hem te hebben ware het niet dat onlangs het hiernaast afgebeelde schilderij in veiling kwam.²

Daarmee is iets bijzonders aan de hand. Ten eerste blijkt het zelfportret op een klein paneeltje van 8.4 x 7 cm te zijn geschilderd dat met spijkertjes aan de achterzijde geklemd is in een groter paneel van 27 x 21.5 cm. Beide paneeltjes zijn van eikenhout en zijn aan de vier achterzijden afgeschuind. Het kleinere paneeltje is als een miniatuur op te vatten dat naar believen uit het grotere kan worden genomen. Aan zijn gezicht heeft Zegelaar duidelijk veel aandacht besteed om het goed te laten gelijken: hij ziet er gezond uit met blozende wangen. Zijn leeftijd is redelijk te schatten op ergens in de veertig en dateert derhalve uit de vroege jaren zestig van de 18de eeuw.

Het tweede bijzondere aan het schilderij is dat er aan de achterzijde een inmid-dels oud stukje papier is geplakt waarop met zwarte inkt vermeld staat dat dit Gerrit Zegelaar voorstelt die op 28 juni 1794 overleed en is begraven in de kerk van Wageningen in graf nr. 274. Uit de familiegegevens is in het eerdere artikel als overlijdensdatum 24 juli 1795 opgenomen. De discrepanties in datum en jaar van overlijden vroegen om nader onderzoek omdat die precieze locatie-aanduiding van waar Zegelaar begraven is een zekere mate van betrouwbaarheid aankleeft. Het blijkt dat Zegelaar inderdaad op 28 juni 1794 in genoemd graf in de Nederduits Gereformeerde kerk te Wageningen is begraven.³ De eerder opgegeven datum en jaar zijn derhalve niet juist.

Blijft de vraag waarom Zegelaar die merkwaardige constructie van een los schilderijtje in een groter schilderij gebruikte. Schrijver meent dat Zegelaar het schilderij mogelijk als cadeau voor zijn vrouw (in 1759 zijn zij getrouwd) heeft gemaakt. Zij zou het kleine portretje als miniatuur of als een soort pasfoto bij zich hebben kunnen dragen als hij er niet meer zou zijn. Enige eeuwen lang is het maken van portretten voor dat doel immers in zwang geweest. Overigens zijn noch aan de achterzijde noch aan de voorzijde van beide panelen beschadigingen zichtbaar, die duiden op apart gebruik van het kleine paneeltje.

Afb. 1. Zelfportret door Gerrit Zegelaar op eiken paneel, 27 x 21.5 cm, met als los element het eiken paneeltje met zijn beeltenis, 8.4 x 7 cm. (Foto Sotheby's)

Een andere mogelijkheid is dat Zegelaar de constructie als voorbeeld heeft gemaakt om zijn klanten te tonen wat je met een portret kon doen.

Het geschilderde reliëf onder het raam toont zes putti, die in een schildersatelier aan het werk zijn. Rechts wordt pigment fijn gewreven om met lijnolie of eiwit tot verf te worden gemengd en links lijkt een paneel geprepareerd te worden terwijl de middelste figuur aan het schilderen is. Achterin wordt mogelijk lijnolie gekookt.

Zegelaar gebruikte dit soort afbeeldingen vaker in zijn schilderijen. Alle tot nu bekende schilderijtjes van Zegelaars hand zijn op eikenhouten paneeltjes gemaakt welk gebruik mogelijk zijn oorsprong vond in het feit dat zijn vader timmerman was, die gemakkelijk panelen voor hem kon maken.

E. Munnig Schmidt

Loenen 2008

Noten

1. Munnig Schmidt, E., 2002, Gerrit Zegelaar, *Jaarboek Oudheidkundig Genootschap Nijfartake*, blz. 62-84.
2. Veiling Sotheby's Amsterdam, *Old Master Paintings*, 11 November 2008 Nr. 58.
3. Gem. Archief Wageningen, RBS Inv. nr. 1666, folio 90 volgnr. 4.